

# Kiusaaminen on arkipäivää myös päiväkodissa

Pienetkin lapset osaavat kiusata. Koulukiusaamisen juuret saattavat ulottua päiväkotiin asti, jossa leikkien ulkopuolelle jättäminen on yleisin kiusaamisen muoto. Kiusaamisen kierteen katkaiseminen mahdollisimman varhain luo pohjaa turvalliselle koululle. Mannerheimin Lastensuojeluliiton ja Folkhälsanin yhteinen hanke on selvittänyt kiusaamista päiväkodeissa.

Päiväkodeissa kiusaaminen on arkipäivää, mutta ilmiötä ei aina tunnisteta kiusaamiseksi. Päiväkodin henkilökunnan on joskus vaikea erottaa kiusaamista lasten nahistelusta ja muista konflikteista. Kiusaamisen tunnistaminen ja siihen puuttuminen on kuitenkin erittäin tärkeää. Kiusaaminen ilmenee päiväkodeissa mm. fyysisenä väkivaltana, lahjontana, haukkumisena, ilkeinä kommentteina, vallankäyttönä ja juonitteluna. Ryhmästä poissulkeminen ja leikkien ulkopuolelle jättäminen on kuitenkin kaikkein yleisin kiusaamisen muoto.

– Lapset kiusaavat toisiaan pääsääntöisesti vapaan leikin aikana niin sisällä kuin ulkona. Toisia lapsia ei oteta mukaan leikkiin tai leikkien sääntöjä muutetaan kesken kaiken. Lasten mukaan usein tapahtuu jotain tyhmää silloin, kun aikuiset eivät näe tai heillä on kiire, kertoo hankkeen suunnittelija **Laura Kirves** Mannerheimin Lastensuojeluliitosta.

– Lapset ovat hyvin tietoisia siitä, millainen hierarkia ryhmässä vallitsee. He pystyvät kertomaan kuka ryhmässä määrää, kuka jää ilman ystävää ja kuka kiusaa. Fyysinen väkivalta on lasten mielestä kiusaamista, mutta myös haukkuminen ja ryhmästä poissulkeminen voi heistä olla kiusaamista, huomauttaa hankkeen suunnittelija **Maria Stoor-Grenner** Folkhälsanilta.

## Pääpaino kiusaamisen ehkäisemisessä

Kiusaamiseen puuttuminen ja sen ehkäisy on välttämätöntä yksittäisen lapsen kehitykselle, oli kyse sitten kiusatusta, kiusaajasta tai sivustakatselijasta. Pienten lasten kiusaamiseen puuttuminen on tärkeää, mutta pääpainon tulee olla kiusaamisen ehkäisyssä.

Aikuisten toiminta lapsiryhmässä on myös keskeistä kiusaamisen ehkäisyssä. Kiusaamista voidaan ehkäistä muun muassa vanhempien ja päiväkodin hyvällä vuoropuhelulla sekä tukemalla lasten välisiä suhteita ja sosiaalisia taitoja ja auttamalla heitä hallitsemaan aggressiota. Päiväkodin työntekijän tulee huolehtia, että jokainen lapsi pääsee leikkiryhmiin mukaan. Lisäksi työntekijän tulee ohjata lasten leikkejä. Lapsia tulee myös rohkaista kertomaan kiusaamis- ja konfliktitilanteista. Vaikka pienet lapset ovatkin puhuneet kiusaamisesta, sitä ei ole aina otettu vakavasti.

Kiusaamisen ehkäisy alle kouluikäisten lasten parissa -hanke käynnistyi osana sosiaali- ja terveysministeriön koordinoimaa, eri hallinnonalojen ja järjestöjen varhaista puuttumista kehittävää yhteistyötä.

– On erittäin tärkeää, että kiusaamisen ehkäisy aloitetaan jo ennen kouluikää. Päivähoidon piirissä on 200 000 lasta, joten siellä on erinomaiset mahdollisuudet tehdä ennaltaehkäisevää työtä. Kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma olisi suositeltava laatia osana kuntien ja päivähoidon yksiköiden varhaiskasvatussuunnitelmia. Kasvattajia olisi myös hyvä kouluttaa kiusaamisen ehkäisyyn ja varhaiseen puuttumiseen, sanoo sosiaalineuvos **Martti Lähteinen** sosiaali- ja terveysministeriöstä.

*Mannerheimin Lastensuojeluliitto ja Folkhälsan toteuttavat vuosina 2009–2010 Kiusaamisen ehkäisy alle kouluikäisten lasten parissa -hankkeen. Hanketta rahoittaa ja valvoo sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö. Hankkeen tavoitteena on luoda käsitys siitä, millainen ilmiö kiusaaminen on alle kouluikäisten lasten parissa. Hanke tuottaa käsikirjan ja koulutusta kiusaamisen ehkäisyyn, tunnistamiseen ja puuttumiseen. Hankkeen*

Jo päiväkotikäiset lapset kiusaavat toisiaan ja tunnistavat kiusaamisen. Aikuisten voi kuitenkin olla vaikeaa tunnistaa päiväkodissa tapahtuvaa kiusaamista.

Kiusaamiseen olisi tärkeää puuttua jo päiväkodissa, sillä muuten kierre saattaa jatkua myös kouluun ja myöhempään elämään. [Mannerheimin lastensuojeluliitto korostaa](#), että yhtä tärkeää kuin kiusaamiseen puuttuminen, on myös kiusaamisen ehkäisy. Pienten lasten kohdalla pääpainon tulisi olla ennaltaehkäisyssä.

- Lapset kiusaavat toisiaan pääsääntöisesti vapaan leikin aikana niin sisällä kuin ulkona. Toisia lapsia ei oteta mukaan leikkiin tai leikkien sääntöjä muutetaan kesken kaiken, kertoo Laura Kirves Mannerheimin Lastensuojeluliitosta.

Päiväkodeissa yleisin kiusaamisen muoto on leikkien ulkopuolelle jättäminen. Kiusaaminen voi ilmetä myös fyysisenä väkivaltana, lahjontana, haukkumisena, vallankäyttönä tai juonitteluna.

- Lapset ovat hyvin tietoisia siitä, millainen hierarkia ryhmässä vallitsee. He pystyvät kertomaan kuka ryhmässä määrää, kuka jää ilman ystävää ja kuka kiusaa, kertoo puolestaan Maria Stoor-Grenner Folkhälsanilta.

### **Aikuisilla vastuu kiusaamisen ehkäisystä**

Päiväkodin henkilökunta ei aina välttämättä erota kiusaamista normaalista nahistelusta. Kiusaamiseen on kuitenkin tärkeää puuttua, sillä kyse on lapsen, niin kiusatun, kiusaajan kuin sivustakatsojankin, kehityksestä.

Kiusaamista voidaan ennaltaehkäistä vanhempien ja päiväkodin henkilökunnan välisellä vuoropuhelulla, tukemalla lasten välisiä suhteita ja sosiaalisten taitojen kehittymistä sekä auttamalla lapsia hallitsemaan aggressioitaan. On myös tärkeää, että lapsia rohkaistaan puhumaan kiusaamisesta ja lasten puheet otetaan vakavasti. Päiväkodin henkilökunnan tulee ohjata lasten leikkejä ja varmistaa, että kaikki pääsevät leikkiin mukaan.

Päiväkodissa tapahtuvaa kiusaamista selvitettiin [Mannerheimin lastensuojeluliiton](#) ja [Folkhälsanin](#) yhteisessä hankkeessa *Kiusaamisen ehkäisy alle kouluikäisten lasten parissa*. Hankkeen aikana tuotettu raportti [Kiusaavatko pienetkin lapset?](#) löytyy pdf-muodossa Mannerheimin lastensuojeluliiton verkkosivuilta.